

YIL: 12 SAYI: 34 ŞUBAT 2012

EMOBİLİM

K.T.M.M.O.B. ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI YAYINIDIR

**Akdeniz Adaları
Enerji Konusunda
Ne Yapıyor?**

**Başarılı Mühendis
Kadınlar**

**Şu Özelleştirme
Denikleri
"Öz-Elleştirme"**

**Güneş Enerjisinden
Elektrik Enerjisi
Üretimi Sistemi
Tasarımı**

**Kablosuz Telefon
Sisteminde Toplamsal
Beyaz Gauss
Gürültüsü**

Kıbrıs Adası'nda Enerji Savaşları

Şu Özelleştirme dedikleri "Öz-Elleştirme"

Mustafa İLKAN

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Bilgisayar ve Teknoloji Yüksek Okulu

Öz-Elleştirme ismini ilk olarak KTMMOB yayını olan Teknik Gözlem dergisinde (sayı ve yılı hatırlamıyorum ancak KTMMOB arşivlerinden öğrenilebilir) yaklaşık belki 10-15 yıl önce, kullanıp bir yazı yazmıştım. Daha sonra bu ismi bazı arkadaşlar da kullanmış, ancak referans göstermeden. Burada kelimelere sahip çıkma amacım yok ama fikre ve emeğe saygı anlamında kullanılan ifadelerin alınmışsa nereden alındığını ve kimin yazdığını anmak etik olarak birbirimize saygının temelini oluşturur.

Devlete ait olan kurum ve kuruluşların özel sektör yönetimine ve işletmesine devredilmesi veya satılmasının genel ismi "Özelleştirme" olarak anılmaktadır.

Neden özele devretme ihtiyacı doğmaktadır? Bu sorunun başlıca cevabı malesef beceremiyoruz'dur. Tüm kamu kuruluşları malesef plansız ve programsız hep aynı sona doğru ilerleyip sonunda aynı akabete uğramaktan kurtulamıyoruz.

Küçük toplumlarda özelleştirme bir amaç olmamalı ama sistemin yürütülmesi için yardımcı bir araç olabilir.

Özelleştirme neden yapılır?

Bu sorunun cevabı, toplum ve insanların tarafından bakıldığında aşağıda ifade edildiği gibidir.

- 1-Rekabet ortamı yaratmak
- 2-Bu rekabet ortamında kaliteyi yükseltmek
- 3-Bu rekabet ortamında kaliteli ama daha ucuz fiyatlara üretim veya servis hareketlerini sağlamak
- 4-Rekabetten dolayı oluşacak olan yatırımlar ile yeniliği ve yaratıcılığı getirmek

Bu cevap aslında tamamen insanlığa hizmet anlamında bakıldığında tam olarak doğrudur. Amaç para kazanmak ise, ve özellikle talep yeterli değilse, bu tanım pek de uygun düşmeyebilir.

Özelleştirme yapılırken yukarıdaki hedeflerin sağlanabilmesi için gerek şartlar nelerdir?

Rekabeti sağlayacak esas unsur taleptir. Talep olacak ki bu talebi karşılamak için yatırım yapılabilir, satış yapıp kar elde edilebilir. Bu rekabet ortamında da yatırım ve talebe paralel fiyatlar düşürülsün. Kısacası, ürettiğinizi veya servislerinizi daha fazla insana satabilmenizdir.

Ülkemizdeki durum nedir?

Şimdi ülkemize dönelim. Kıbrıs'ın Kuzeyinde son yapıları nüfus sayımına göre "300 000 (üç yüz bin)" civarı insan yaşamaktadır.

Şimdi bir soru. Bu kadar az bir nüfusta ne kadar yatırım yapabilir, talebi ne kadar artırabilir ve yapılan yatırımların kar getirmesi sağlanabilir (Elektrik konusunu örnek alırsak nüfus 300 000 civarı ancak abone sayısı 150 000 civarıdır). Tüm bunlara paralel olarak kalite ile birlikte ucuzluğu nasıl sağlayabilirsiniz. Aynı sektörde iki firmanın bile çok geldiği bu ortamda 1-2 firmanın anlaşıp fiyatları bir seviyede tutması ve ayrıca ekonomik olarak kendilerini zora sokacak harcamalardan kaçınması o kadar zor mu? Özel sektörün ana hedefi daha fazla para kazanmak olduğuna göre yatırım yapmak ancak ve ancak kazancın belirli seviyelere çıktığı durumlarda mümkün olacaktır. Bu kazancı elde etmenin de iki yolu vardır Birincisi maliyetin çok üstünde satmak, ikincisi ile yatırımları sınırlı tutmak. Bu kadar az bir nüfus ile neyi kime satıp rekabetçi bir ortamda gelişme ve yatırım sağlanabilir. Dolayısı ile, talebin bu kadar az olduğu ortamlarda yukarıda sözü edilen "Özelleştirme neden yapılır?" sorusunun cevaplarını bulmak mümkün gözükmemektedir.

Bizler gibi dar toplumlarda ve talebin az olduğu toplumlarda özelleştirme ancak ve ancak el değiştirme anlamına gelir. Bunun adı da "özel tekel" yaratmaktır.

Neler yapılabilir?

Kuzey Kıbrıs gibi küçük ekonomilere en uygun model, güçlü bir devlet sistemini besleyen özel sektör girişimciliği modelidir. Buna karma ekonomik model de denebilir ancak her alanda mutlaka devlet de bir denge unsuru olarak bulunmalıdır. Hükümetler bunu başarabilir mi? Başarmak zorundadır. Özel sektörün kazandığı bir ortamda devlet niye kazanmasın? Kaldı ki devletin elindeki tecrübe ve birikmiş insan gücü özeldir yok. Yeter ki, hesap sorulabilir, hesap verebilir ve şeffaf olunsun, hükümetler fazla karışmacı olmasın. Buna bağlı olarak da oto kontrolü sağlanan bir ekonomik modeli uygulayalım. Burada özel sektör de her alanda tamamlayıcı unsur olarak yatırım ve iş yapılabilir.

Özellikle, enerji konusu hassas bir konu olup, hem hayati hem de stratejik öneme sahip olduğundan kamu kontrolü ve etkin denetimi çok önemlidir. Doğmamış bebekten, yaşlı yatağındaki en büyüğümüze kadar bire bir ilgili olduğumuz enerji toplum yararına ve kamu tarafından yönetilmelidir ve sahiplenilmelidir.

Ülkemizde, servis sektörü, küçük sanayi üretimi, tarım ve hayvancılık ve buna bağlı olarak özellikle turizmi destekleyen ve her türlü tüketim maddesini sağlayan bir özel sektör de çok iş yapar.